

De frontlinie van opsporing en handhaving. Stelselmatige bedreigingen door burgers als contrastrategie (2008). M.J.G. Jacobs, M.Y. Bruinsma en J.W.M.J. van Poppel (IVA, Tilburg). Politiewetenschap 44

Doelstelling

Hoe en hoe vaak burgers systematisch proberen dienstdoende ambtenaren in hun werk te frustreren is onbekend. Wel heeft de omgang met agressie de afgelopen jaren meer aandacht gekregen binnen deze beroepsgroep. Onderzoek naar de systematische inzet van agressie en/of bedreiging als contrastrategie is totnogtoe echter alleen uitgevoerd ten aanzien van personen in de meest zichtbare bestuursfuncties van burgemeesters en wethouders. Dit onderzoek wil deze leemte vullen.

Onderzoeksvragen

1. Hoe en hoe vaak zijn de ambtenaren in de frontlinie van handhaving en opsporing het slachtoffer van dreiging als contrastrategie?
2. Wat zijn de gevolgen, zowel voor het slachtoffer als voor de samenleving (de handhaving en opsporing) van deze contrastrategische dreigingen?
3. Wat is de achtergrond van de burgers/wetsovertreders die dreiging als contrastrategie toepassen?
4. Welke tegenmaatregelen worden door de betrokken instanties (al dan niet) genomen?
5. Wat zijn de effecten van die tegenmaatregelen (met aandacht voor best practices bij het reageren op de toepassing van dreiging als contrastrategie)?
6. Welke lering kan worden getrokken uit recente voorbeelden van dreiging aan het adres van handhavers en tactisch rechercheurs ten aanzien van de aanpak en preventie van problemen?

Methoden van onderzoek

- literatuurstudie
- enquête onder een representatieve steekproef van handhavers van de politie (831/2398) en gemeenten (402/907) en tactisch rechercheurs (205/586).

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich specifiek op stelselmatige bedreigingen, dat wil zeggen het herhaaldelijk toepassen van bedreiging en/of intimidatie door een en dezelfde dader of dadergroep. Het gaat hierbij om bedreigingen met een structureel karakter welke deel uitmaken van een doelbewuste strategie van (groepen) burgers om bepaalde 'voorrechten', zoals het ontlopen van boetes of 'met rust' gelaten worden door de overheid, te verwerven of behouden.

Het onderzoek is toegespitst op twee typen 'frontliners' in overheidsdienst: de politie (waaronder rechercheurs en (wijk)agenten) en gemeentelijke handhavers (waaronder leerplichtambtenaren, milieuambtenaren en sociaal rechercheurs). Ruim 1500 van de 4000 aangeschreven respondenten hebben meegewerkt aan een enquête. Met 40 respondenten is bovendien een interview gehouden. Aard en omvang van het fenomeen zijn in beeld gebracht. Aan de hand van de interviews is een typologie van daders en hun werkwijzen opgesteld.

Het blijkt dat ongeveer acht procent van de respondenten te maken heeft gehad met herhaalde, serieuze dreigingen door dezelfde dader of dadergroep, die daarmee doelbewust de eigen belangen nastreefde. Daders kunnen individuele burgers zijn maar ook leden van bepaalde gemeenschappen (zoals woonwagenbewoners of criminele groepen) en probleemjongeren die met de politie strijden om de macht op straat. Van de stelselmatig bedreigde respondenten zegt ongeveer een derde dat het hen op de een of andere manier heeft

beïnvloed. In de meeste gevallen heeft de bedreiging geleid tot een vermindering van het werkplezier, maar ook het vermijden van contact met de dader(s) of van bepaalde locaties komt voor.

Het blijkt verder dat de aandacht op organisatieniveau voor de stelselmatige dreigingen overwegend persoons- en incidentgerelateerd is. Er bestaat weinig structurele aandacht voor het probleem, bijvoorbeeld in de vorm van een beleidskader dat voorschrijft hoe te handelen bij meldingen van stelselmatige bedreigingen. Dat wordt wel door de auteurs bepleit die daartoe ook een aantal aanbevelingen doen.